כל כנויי פרק ראשון נדרים

רש"י — ר"ן — ו.

דאין אדם מגרש את אשת חבירו אבל בעלמא מי שמעת להו מיתיבי הרי הוא עלי הרי זה [עלי] אסור מפני שהוא יד לקרבן טעמא דאמר עלי הוא דאסור אבל לא אמר עלי לא תיובתא דאביי אמר לך אביי טעמא דאמר עלי הוא דאסור אבל אמר הרי הוא ולא אמר עלי הרי הוא דהפקר הרי הוא דצדקה קאמר והא מפני שהוא יד לקרבן קתני אלא אימא טעמא דאמר עלי הוא אסור וחבירו מותר אבל אמר הרי הוא שניהן אסורין דדלמא הרי הוא הקדש קאמר מיתיבי [6] הרי זו חטאת הרי זו אשם אע"פ שהוא חייב חטאת ואשם לא אמר כלום הרי זו [7] חטאתי הרי זו אשמי אם היה מחויב דבריו קיימין תיובתא דאביי אמר לך אביי הא מני ר' יהודה היא והא אביי הוא דאמר אנא דאמרי אפילו לרבי יהודה הדר ביה אלא לימא רבא דאמר כרבי יהודה אמר לך רבא אנא דאמרי אפילו לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן דלא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט דאין אדם מגרש את אשת חבירו אבל בעלמא בעינן ידים מוכיחות בעי

דאין אדם מגרש את אשת חבירו. דלמ' כתב הרי את מותרת לכל אדם משמע דלאשתו קאמר דאשת איש דעלמא אינו מגרש ומוכחת מילתא דשפיר מגרש: **אכל בעלמא.** דלא אפשר למימר הכי בעינן ידים מוכיחות: **אמר לך אביי.** לעולם לא בעינן ידים מוכיחות והכא היינו טעמא דלא לא אמר בלשון קרבן לא מיתסר דדלמא הרי הוא הפקר קאמר דמוכיחות הוא להפקר או לצדקה: **והא מפני שהוא יד לקרבן קאמר.** דאסור בקרבן ולא מלית אמרת (6) לצדקה או להפקר הוה משמע: **אכל אמר הרי הוא.** ולא אמר עלי שניהם אסורין דכיון דלא אמר עלי אלא הוא משמע דמחבירו נמי אסור דה"ק הרי הוא כהקדש מה הקדש אסור אף אותו דבר נמי אסור: **אע"ג דהוא מחויב חטאת ואשם לאו כלום הוא.** דלא אמר עלי. אלמא בעינן ידים מוכיחות: **אם הוא מחויב.** חטאת או אשם: **דבריו קיימין.** (ב) הוא דאמר חטאתי אכל לא היה ממחויב חטאת אינו כלום הואיל ולא אמר עלי שאם אמר הרי זו עלי חטאת אע"ג דלא היה מחויב א) הואיל ואמר עלי דבריו קיימין: **הא מני.** הא בריימתא דאמרה לא אמר ולא כלום: **רבי יהודה היא.** דאמר בעינן ידים מוכיחות. ואנא דאמרי כרבנן דאמרי לא בעינן ידים מוכיחות: **והא אמר אביי אנא דאמרי אפי' לר' יהודה.** דלא בעי ידים מוכיחות אלא גבי גט אכל בעלמא לא והיכי קאמר הכא ר' יהודה היא: **אלא [לימא] רבא דאמר כר' יהודה.** דכיון דאביי לא מתרץ טעמא אליבא דר' יהודה לימא נמי דרבא לא מתרץ טעמא אליבא דרבנן כדמתרץ לעיל (ג) וכר"י קאמר דיחידאה היא: **לא לעולם רבא אפילו לרבנן.** כדקאמרינן ע"כ לא קאמרי רבנן כו' דולמי רבנן סבירא להו בעלמא דידיס שאין מוכיחות לא הוויין ידיס כדבדורא מגרש לה ורבנן לא חייבי להכי ולאו קשיא היא שאפי' סוגיות הללו כל אחת מגלה על חברתה דבתרתי פליגי והכא מפרשינן טעמא דפלוגתייהו במינאי והתם מפרשינן טעמא דפלוגתייהו בודין. ואיכא מ"ד דכיון דבודין חייבי לדר"י אלמא מפקא לן דלמא מאי דלא בעו רבנן ודין משום דסבירא להו ידיס שאין מוכיחות הויין ידיס ד) ואנן קי"ל כרבא וכיון שכן במינאי נמי איכא למימר דלטעמייהו אזלי ולאו משום דאין מגרש לאשת חבירו אלא משום דידיס שאין מוכיחות הויין ידיס ואנן קי"ל כרבא דאמר לא הויין ידיס הלכך בעי ודין ובעי מינאי: **מיתיבי הרי הוא עלי וכו' טעמא דאמר עלי הוא דאסור אכל לא אמר לא.** ואע"ג דבלא עלי ולאו יד מיהא הוי. ומשנינן ודלמא הרי הוא הפקר קאמר כלומר דבלא עלי אפילו יד שאינו מוכיח לא הוי לאיסור משום דיד אינו אלא בעלי דאמר ה"ז עלי ואי מסיק דצוריה ואמר הרי עלי אסור. ומקשינן והא מפני שהוא יד לקרבן קתני כלומר מי קתני שהוא יד לגדר יד לקרבן קתני דלקרבן הרי הוא קרבן ואפ"ה דוקא בעלי ס"מ דס"ל דידיס שאין מוכיחות לא הויין ידיס: **אלא לימא טעמא דאמר עלי וכו' אכל אמר הרי הוא שניהם אסורין.** משום דכיון שאין מוכיחות הויין ידיס אית לן למינקט לחומרא ודלמא הרי הוא הקדש קאמר: **מיתיבי הרי זו חטאת וכו' אע"פ שהוא מחויב חטאת ואשם לא אמר כלום וכו'.** שאין חטאת בלא נדבה: **תיובתא דאביי.** דהא ודאי יד שאינו מוכיח מיהא הוי דכיון דמחויב חטאת הרי זו חטאתי קאמר: **ואלא לימא רבא דאמר כרבי יהודה.** וכי היכי דהדרינן ממאי דאמרינן לעיל דאביי דאמר אפי' כר' יהודה נהדר נמי ממאי דאמרי' דרבא אפי' לרבנן: בעי

ומש"ה אמרי' מה מזירות בהפלגה דהיינו הך הפלגה דקאמרי' אף ידות מזירות בהפלגה ולאו מהך הפלגה קאמרי' דאי הכי קבא ל"ל וכי מיסק אדעתין דעדיפי ידות מזירות מגזירות גופיה אלא הפלגה אחריתי קאמרי' דשייכא בידות והיינו שיהו הידות מופלגים ומפורשים. ומיהו לרבנן דפליגי התם עליה דר' טרפון ואמרי דבגזירות לא בעינ הפלגה ליכא הקישא אלא הפלגה גופא דבתיבא בגזירות לידות בלחוד אתיא דבעי הפלגה וכי מקיש משום רבי טרפון נקט ליה דאע"ג דלדידיה הפלגה בידות לא כתיבא אתיא מהקישא: **ורבא אמר לך כו' ע"כ לא קאמרי רבנן לא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט דאין אדם מגרש אשת חבירו.** הרשב"א ז"ל שכתב לשון זה ואמר דלא דייק דרבא לא קאמר דלא ליבעו רבנן ידים מוכיחות אלא דקסברי דהנך ידים בגנו מוכיחות ניהו משום דאין אדם מגרש אשת חבירו. ולי אתי שפיר דודאי הידים בעלמן אינן מוכיחות לפי שהלשון אינו מוכיח שיהא הוא מגרשה אלא שבעינן מוכיח מלד עצמו שהוא מגרשה משום דאין אדם מגרש אשת חבירו ולפיכך אע"פ שהלשון אינו מוכיח מהני ואין לשנס הספרים. ומדאמרינן הכא טעמא דאין אדם מגרש אשת חבירו משמע דפלוגתא דר"י ורבנן במינאי הוא דר' יהודה בעי מינאי ורבנן לא בעו וקשיא דבפ' המגרש (גיטין פח:) משמע דפלוגתייהו אי בעי ודין או לא דרבי יהודה בעי ודין ודאי לא אמרינן דלא בעינן ידים מוכיחות ואיהו הוא דאמר אפילו לרבנן הלכך מינאי לא בעיא ודין בעיא דהא בפרק המגרש איבעי לן אי בעי' ודין או לא ולא מיפשיטא וכיון דלרבנן דגמ' מספקא להו אית לן למנקט לחומרא דאפשר דמסתבר טעמייה דר"י בודין ממאי דמסתבר במינאי. ואיכא מ"ד דכיון דבודין חייבי לדר"י אלמא מספקא לן דלמא מאי דלא בעו רבנן ודין משום דסבירא להו ידיס שאין מוכיחות הויין ד) ואנן קי"ל כרבא וכיון שכן במינאי נמי איכא למימר דלטעמייהו אזלי ולאו משום דאין מגרש לאשת חבירו אלא משום דידיס שאין מוכיחות הויין ידיס ואנן קי"ל כרבא דאמר לא הויין ידיס הלכך בעי ודין ובעי מינאי: **מיתיבי הרי הוא עלי וכו' טעמא דאמר עלי הוא דאסור אכל לא אמר לא.** ואע"ג דבלא עלי ולאו יד מיהא הוי. ומשנינן ודלמא הרי הוא הפקר קאמר כלומר דבלא עלי אפילו יד שאינו מוכיח לא הוי לאיסור משום דיד אינו אלא בעלי דאמר ה"ז עלי ואי מסיק דצוריה ואמר הרי עלי אסור. ומקשינן והא מפני שהוא יד לקרבן קתני כלומר מי קתני שהוא יד לגדר יד לקרבן קתני דלקרבן הרי הוא קרבן ואפ"ה דוקא בעלי ס"מ דס"ל דידיס שאין מוכיחות לא הויין ידיס: **אלא לימא טעמא דאמר עלי וכו' אכל אמר הרי הוא שניהם אסורין.** משום דכיון שאין מוכיחות הויין ידיס אית לן למינקט לחומרא ודלמא הרי הוא הקדש קאמר: **מיתיבי הרי זו חטאת וכו' אע"פ שהוא מחויב חטאת ואשם לא אמר כלום וכו'.** שאין חטאת בלא נדבה: **תיובתא דאביי.** דהא ודאי יד שאינו מוכיח מיהא הוי דכיון דמחויב חטאת הרי זו חטאתי קאמר: **ואלא לימא רבא דאמר כרבי יהודה.** וכי היכי דהדרינן ממאי דאמרינן לעיל דאביי דאמר אפי' כר' יהודה נהדר נמי ממאי דאמרי' דרבא אפי' לרבנן: בעי

דאין אדם מגרש את אשת חבירו אבל בעלמא מי שמעת להו מיתיבי הרי הוא עלי הרי זה [עלי] אסור מפני שהוא יד לקרבן טעמא דאמר עלי הוא דאסור אבל לא אמר עלי לא תיובתא דאביי אמר לך אביי טעמא דאמר עלי הוא דאסור אבל אמר הרי הוא ולא אמר עלי הרי הוא דהפקר הרי הוא דצדקה קאמר והא מפני שהוא יד לקרבן קתני אלא אימא טעמא דאמר עלי הוא אסור וחבירו מותר אבל אמר הרי הוא שניהן אסורין דדלמא הרי הוא הקדש קאמר מיתיבי [6] הרי זו חטאת הרי זו אשם אע"פ שהוא חייב חטאת ואשם לא אמר כלום הרי זו [7] חטאתי הרי זו אשמי אם היה מחויב דבריו קיימין תיובתא דאביי אמר לך אביי הא מני ר' יהודה היא והא אביי הוא דאמר אנא דאמרי אפילו לרבי יהודה הדר ביה אלא לימא רבא דאמר כרבי יהודה אמר לך רבא אנא דאמרי אפילו לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן דלא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט דאין אדם מגרש את אשת חבירו אבל בעלמא בעינן ידים מוכיחות בעי

לא בעינ ידים מוכיחות ואיהו הוא דאמר אפילו לרבנן הלכך מינאי לא בעיא ודין בעיא דהא בפרק המגרש איבעי לן אי בעי' ודין או לא ולא מיפשיטא וכיון דלרבנן דגמ' מספקא להו אית לן למנקט לחומרא דאפשר דמסתבר טעמייה דר"י בודין ממאי דמסתבר במינאי. ואיכא מ"ד דכיון דבודין חייבי לדר"י אלמא מספקא לן דלמא מאי דלא בעו רבנן ודין משום דסבירא להו ידיס שאין מוכיחות הויין ד) ואנן קי"ל כרבא וכיון שכן במינאי נמי איכא למימר דלטעמייהו אזלי ולאו משום דאין מגרש לאשת חבירו אלא משום דידיס שאין מוכיחות הויין ידיס ואנן קי"ל כרבא דאמר לא הויין ידיס הלכך בעי ודין ובעי מינאי: **מיתיבי הרי הוא עלי וכו' טעמא דאמר עלי הוא דאסור אכל לא אמר לא.** ואע"ג דבלא עלי ולאו יד מיהא הוי. ומשנינן ודלמא הרי הוא הפקר קאמר כלומר דבלא עלי אפילו יד שאינו מוכיח לא הוי לאיסור משום דיד אינו אלא בעלי דאמר ה"ז עלי ואי מסיק דצוריה ואמר הרי עלי אסור. ומקשינן והא מפני שהוא יד לקרבן קתני כלומר מי קתני שהוא יד לגדר יד לקרבן קתני דלקרבן הרי הוא קרבן ואפ"ה דוקא בעלי ס"מ דס"ל דידיס שאין מוכיחות לא הויין ידיס: **אלא לימא טעמא דאמר עלי וכו' אכל אמר הרי הוא שניהם אסורין.** משום דכיון שאין מוכיחות הויין ידיס אית לן למינקט לחומרא ודלמא הרי הוא הקדש קאמר: **מיתיבי הרי זו חטאת וכו' אע"פ שהוא מחויב חטאת ואשם לא אמר כלום וכו'.** שאין חטאת בלא נדבה: **תיובתא דאביי.** דהא ודאי יד שאינו מוכיח מיהא הוי דכיון דמחויב חטאת הרי זו חטאתי קאמר: **ואלא לימא רבא דאמר כרבי יהודה.** וכי היכי דהדרינן ממאי דאמרינן לעיל דאביי דאמר אפי' כר' יהודה נהדר נמי ממאי דאמרי' דרבא אפי' לרבנן: בעי

קאמר: **והא מפני שהוא יד לקרבן קתני.** דמשמע דעליו הוי יד מעליא אסור אבל אי לא אמר עלי לא הוי מיהא הוי הקצה לאמר כו': **אלא אימא טעמא דאמר עלי הוא דאסור** וחבירו מותר. דלא אמר הרי הוא אסור לכ"ע ולאו דווקא שניהם אסורין כל אחד לדידיה לחודיה דהרי הוא עיקר הקדש קאמר: **והא מפני שהוא יד לקרבן.** כלומר אינו אלא יד בעלמא ואינו עיקר הקדש ואינו אסור אלא לגב ולא לגב"ע: הרי זו **חטאת הרי זו אשם.** נהמת מולין שונכת לפנינו אמר הרי זו חטאתי לא אמר כלום משום דאין אדם מגרש אשת חבירו. ולכן כי אמר חטאתי ולא אמר חטאתי לא אמר ולא כלום דמשמע שמתנדב חטאת הלכך מולין הוי ואף על גב דאמרינן לקמן ככר לפנינו ואמר הרי זה קרבן אסור יש לומר דהתם משום דיודע לפי אפשר לכבר היותו קרבן ומתכוין לומר קרבן אבל הכא הוא שיכול להתפיס חטאת כנדבה ולא נתכוין לאסור לגבה הלכך לא אמר כלום: הרי זו **חטאתי.** אם מחויב חטאת דבריו קיימין ופריך מרשא דקאמר לא אמר כלום דידיס שאין מוכיחות לא הויין ידיס דאי הויין ידיס כי אמר ה"ז לחטאת היה לנו לאסור כאילו אמר חטאתי: **הא** מני ר' יהודה היא. דאמר לא הויין ידיס: **לימא רבא דאמר כרבי יהודה.** כי היכי דאמרי כרבנן ה"נ רבא כרבי יהודה ולא כרבנן: **אמר לך רבא** ה"נ **אנא דאמרי אפי'** לרבנן. כדאמר לעיל ופליגי רבא ואביי אליבא דרבנן: **עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא משום דאין אדם מגרש אשת חבירו.** כלומר דמוכיחות הוי ממילתא דהוה להוכיח שמגרשה בלא גט ותרוייהו תנאי ס"ע בתוס' ממילתא דידיס שאין מוכיחות: **לימא רבא דאמר כר' יהודה.** דס"ד דכי היכי דהדר ביה אביי ה"נ הדר ביה רבא:

מסורת הש"ס

(א) תוספתא דתמורה פ"ג, (ב) [כתוספתא איתא לתעלתי הכי זו לאמרי ועי' בתוספות דמולין מח: ד"ה והא], (ג) [איין שיל לדף ה:], (ד) כש"י איתא ודלא כרבא דהייני דלא בעינא דרבא דלעיל,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והא מפני וכו' ולא מלית אמרת הוא משמע לצדקה או להפקר הס"ד: (ב) ר"ה דבריו קיימין והוא: (ג) ר"ה אלא [לימא] רבא וכו' כדמתרץ לעיל אלא כר' יהודה:

גליון הש"ס

גמ' אם היה מחויב דבריו קיימין. עי' תולין מח ע"ב תד"ה והא לא:

פירוש הרא"ש

הרי הוא עלי כו'. כגון שסיה ככר מונח לפניו ואמר בלחד מן הלשונות: **מפני שהוא יד לקרבן.** פי' לתתפיס נקרבן: **דדלמא** הרי הוא דהפקר **קאמר.** ואפי' יד נמיעא לא הוי: **והא מפני שהוא יד לקרבן** קתני. ופל כרחך אהרי הוא ואהרי זה קאי דעלי לא הוי יד אלא נורם להרי הוא שיכול להיות יד וכיון דקאי אהרי הוא ואהרי זה משמע דפשיטא ליה דיד לקרבן הוי ולכא לספוקי במיני אחרינא דהמקדים קרבן או הרי זה לקרבן או הרי הוא הלכך המתפיס בלשון זה דעתו נמי אקרבן ואפ"ה קתני עלי אלמא שמעת דקאמר עלי דאיכא הוכחה אבל בלא הוכחה לא הוי יד אע"ג דדעתיה אקרבן ולכא לספוקי במיני אחרינא: **אלא אימא טעמא דאמר עלי.** דבלא עלי הוא דמוכח יד אלא עלי הוא דמוכח דלתחבו מותר אבל אמר הרי הוא דלמא הרי הוא הקדש קאמר ולא קאמר הרי הוא קרבן דמיירי בכבר בלא מה לקרבן: **הרי זו אשם לא אמר כלום.** שאין אדם מתנדב אשם ומיירי בשפירש אשם ולא אלא אשם סתם בעינן בלשון כריתות פרק המביא ר"ל אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום והוא נקרא אשם תפיסים ותנן בפ"ב דמולין (דף מח:) הבוחנו לשם אשם ולא שחיטתו כשר דלמה נידר ונידב הוא לשם אשם שחיטתו פסולה ופירושו לשם אשם סתם דהייהו אשם תלוי וריבא להתם דוקא ופיקא לה דוקא דלא לאו הכי קשיא דיוקא דריבא מדפיקא: **אע"פ שהוא מחויב חטאת לא אמר כלום.** ולא תלינן בלשם הטאתו קאמר כיון דלא אמר לשם חטאתי אלמא בעינ ידים מוכיחות: **אלא ליבא רבא דאמר כרבי יהודה.** דכיון דהשמדנו אביי דלא כתנאי וחזר בו נימא נמי דרבא כתנאי דמדרבי יהודה לא אמר גבי גט דוקא דרבנן נמי לא דוקא: **ומשני** הש"ס דלרבי יהודה לא דוקא גבי גט לרבנן דוקא ולא חזר בו רבא:

עין משפט נר מצוה

בא א מיי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הלי' ח סמג עשין קפו:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה דבריו קיימין הוא דאמר מעתתי וסי' הואיל ואמר עלי דבריו קיימין. נ"ב עי' שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' כ"ו נשאל על זה שהוא נגד המשנה דמגלה פ"ח ובפקלים וחולין ה ע"ב דלתן מעתת נידר ונידב:

תוספות

דטעמא דשמואל משום יד נאמר ודלא דשאני אוכל הוי מוכיח שפיר בלא מודרני כדפרישית ל"ב לגמרא מועיל שאני אוכל בלא מודרני כ"נ לגמר"ף נ"ע מיהו ר"י פירש דשאני אוכל אינו מוכיח בלא מודרני: **אמר קרא** נדר להדיר. לרבות ידות מזירות כמזירות מה מזירות בהפלגה אף ידות מזירות בהפלגה: **ע"כ לא** קאמרי רבנן דלא בעינן ידים מוכיחות **אלא** גבי גט משום דמוכח דפריצה הוא דאין **אדם** מגרש **אשת חבירו אבל בעלמא** מי ששמעת להו. מיתה לר"י תיקשי ליה בריימתא דלעיל מודרני מתן לסוף אלמא דהיינו ידים וקשה לאביי מתני' דאמר שאני אוכל לך אבל בלא לך דוקא אי אבל ר"ל דלא ס"ל לאביי כשמואל אבל י"ל דלך לאו דוקא אי שמא למסקנא ניחא דאביי דרבנן ורבא כרבי יהודה אבל קשה דבפ"ב דגיר דף סב.) קאמר איפכא דאביי אית ליה דיין ידים ור"ל דהכי איתא הפוכות שבתלמוד והכא דהתם כאיכא דאמרי אבל גילבא דהכא כר' יהודה כדמוכח התם [עיין תוס' מיר שם ד"ה אינו]: **הרי הוא עלי הרי זה עלי אסור.** פי' כגר מוהם לפנינו אמר הרי עלי אסור מפני שהוא יד לקרבן ואמר אביי הכגר בקרבן שבר מתנדב אדם ואומר הרי עלי טעמא דאמר הרי עלי אסור אבל לא אמר עלי לא וקשה לאביי: **אמר** לך. כלומר לכן אי לא אמר עלי לא הוי כבלל דהרי הוא הפקר

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com